

Differentielle objektevihtesjimmie åarjelsaemien gielesne

NORD
universitet

NOERHTE
universiteete

www.nord.no

Differentielle objektevihtesjimmie åarjelsaemien gielesne

DOM – Differential Object Marking

Daan lohkehtimmien struktuvre

1. Aalkoe
2. DOM saemien gielese
3. DOM jeatja gieline
4. Mov goerehtimmie
5. Specificiteete
6. Illedahkh jih joekehtehteme
7. Iktedimmie

Vuesiehtimmie aalkoevisnie. Mij dihte DOM?

(1) Læjsa aahk**ide** damta.

Lisa grandmother:ACC P know:3s

'Lisa knows the grandmothers.' (that we just mentioned)

(2) Læjsa aahka**h** damta.

Lisa grandmother:NOM P know:3s

'Lisa knows grandmothers.' (in general)

DOM lidteratuvresne saemien gielen bijre

- Bergsland (1994) tjaala orre jih båeries bievnese bijre. Nimhtie aaj Magga jih Mattsson Magga (2012).

(3) Dah **maanah** utnieh.
they children:NOM P have:3p
'They have children.'

(4) **Maanide** gujht damtem.
child:ACC P PTCL know:1s
'I know the children.'

Objektets kasus i pluralis i sydlapskan

- Voestemes goerehtimmie: Wickman (1954)
- Idtji Wickman rikti systeemem dan daatasne gaavnh. Dan åvteste tjaala:

Objektets kasus i pluralis i sydlapskan (1954)

”Det kan vara språkpsykologiskt intressant att undersöka sådana fall där språkbruket är vacklande, i syfte att försöka komma underfund med vilka orsaker som kan ligga bakom ett sådant förhållande. Om överraskande många sådana **systemvidriga företeelser** förekommer i ett språk, torde detta i de flesta fall bero på att språket befinner sig i ett labilt utvecklingskede. I synnerhet ett språk som talas av ett litet antal personer och saknar litterär tradition eller ett normerande högspråk blir lättare utsatt för dylikt, framför allt om det är starkt utsatt för inflytanden utifrån.

Sydlapskan är ett sådant språk. Det är för närvarande väl snarast statt i utdöende; de flesta sydlappar torde numera tala svenska eller norska bättre än lapska och deras språk är uppblandat med skandinaviskt långods i stora mängder.”

(Wickman, 1954:9)

DOM lidteratuvresne saemien gielen bijre

- Vaenie goerehtimmie DOM:en bijre aarjelsaemien gielesne.
- Grammatihkegærjah vaenie buerkiestieh.
- Wickman tjaala dan objeekten kaasush gelliengiertesne systeemem vuastede.
- Destie lierebe: definijte NP:h pråvhka akkusativje gelliegiertem guedtedh. Indefinijte NP:h pråvhka nominativem guedtedh.

DOM jeatja gieline

- Bossong (1985) tjaala gielie bijre mah målsome objeekth utnieh.
- Dennie lidteratuvresne jijnh goerehtimmieh DOM:n bijre, v.g. Persiske giele (Karimi, 1999, 2003), Tyrkiske giele (Enç, 1991) Hebreiske giele (Danon, 2006).
- Vihkeles barkoe mij daan barkoem stuvreme lea Aissen (2002), guhte DOM giehtjede jih voejhkele tjielkestidh.
- Dah faktovrh mah DOM stuvrieh leah jis objeekte definijte, animaate jih guktie dan nummere (Lidz, 2006).

Jeatjah gielh, vuesiehtimmie spaanske gieleste: animaciteete

(5) compraron a un testigo.

bought to a witness

'They bought a witness.'

(6) Compraron (*a) una casa.

bought to a house

'They bought a house.'

(3) Dah **maanah** utnieh.
they child:NOM P have:3p
'They have children.'

(4) **Maanide** gujht damtem.
child:ACC P PTCL know:1s
'I know the children.'

Inanimaate objeekte jaarjelsaemien gielesne

(7) Dah **bijlh** utnieh.

they car:NOM P have:3p

'They have cars.'

(8) **Bijlide** gujht vuajnam.

car:ACC P PTCL see:1s

'I see the cars.'

Dihste definjte hierarkije

- Aissen (2002) voejhkele generaliseeredh jih raajterem tseegkie DOM:se.

Definjte hierakije: Pronomen > Nommh > Definite NP > Indefinjte specifijke NP > Indefinjte ovspezifijke NP

Animaate raajtere: Almetje > Animaate > Inanimaate

Enç (1994) jìh tyrkiske gïele

(9) Odama birkaç çocuk girdi.
my-room:DAT several children entered

'Grandmothers read the books.'

a. Ik **kiẓi** tanıyordum.

two girl:ACC know:1s

'I know two girls.'

b. Ik **kiz** tanıyordum.

two girl:NOM know:1s

'I know two girls.'

Tyrkiske gjele

Definijte hierakije: **Pronomen > Nommh > Definite NP > Indefinijte specifijke NP > Indefinijte ovspezifijke NP**

Hebreiske gjæle

(10) a. kaniti et na-sefer etmol
buy:1s PST OM the-book yesterday
'I bought the book yesterday.'

b. kaniti séfer-xad etmol
bought:1s PST book-one yesterday
'I bought a book yesterday.'

c. kaníti séfer etmól
bought:1s PST book yesterday
'I bought a book yesterday.'

Hebreiske gjele

Definijte hierakije: **Pronomen > Nommh > Definite NP**
> Indefinijte specifijke NP > Indefinijte ovspezifijke NP

Mov goerehtimmie (Kroik, 2016)

- Generatijve grammatihke
- Dichte ietniengiele vñhkeles
- Tjijhtje saemieh meatan orreme

Golme kategoryj

- Definierte NP:h
- Indefinierte Spezifische NP:h
- Indefinierte ov-spezifische NP:h

Goerehtimmiem gaertjiedidh

- DOM barre gelliengiertesne
- Barre ryöktesth objeekth mah kaasusem molsedieh, ij subjeekth jallh ovryöktesth objeekth.

Inanimaate objeekth aaj kaasush molsedieh

(11) Læjsa **gærjide** veedtjie.

 Lisa book:**ACC P** fetch:3s

* `Lisa fetches books.` (indefinijte)

 `Lisa fetches the book.` (definijte)

(12) Læjsa **gærjah** veedtjie.

 Lisa book:**NOM P** fetch:3s

 `Lisa fetches a book.` (indefinijte)

* `Lisa fetches the books.` (definijte)

Ij naan DOM aktengiertesne...

(13) Læjsa **gærjam** veedtjie.
Lisa book:**ACC S** fetch:3s
'Lisa fetches a book.' (indefinijte)
'Lisa fetches the book.' (definijte)

(14) *Læjsa **gærja** veedtjie.
Lisa book:**NOM S** fetch:3s
'Lisa fetches a book.' (indefinijte)
'Lisa fetches the book.' (definijte)

Ij naan DOM ovryöktesh objeektesne...

(15) Læjsa **dejtie** **aahkide**
Lisa DET:ACC P grandmother:ILL P

gærjam vadta
book:ACC S give:3s

'Lisa gives the grandmothers a book.'

(16) Læjsa **aahkide** gærjam vadta
Lisa grandmother:ILL P book:ACC S give:3s

'Lisa gives grandmothers a book.'

Ij naan DOM ovryöktesh objeektesne...

(17) *Læjsa **dah** **aahkah**
 Lisa DET:NOM P grandmother:NOM P

gærjam vadta
book:ACC S give:3s

'Lisa gives the grandmothers a book.'

(18) *Læjsa **aahkah** gærjam vadta
 Lisa grandmother:NOM P book:ACC S give:3s

'Lisa gives grandmothers a book.'

Ij naan DOM subjektesne

(19) **Aahkah** gærjide luhkieh.

grandmother:NOM P book:ACC P read:3p

'Grandmothers read the books.'

(20) ***Aahkide** gærjide luhkieh.

grandmother:ACC P book:ACC P read:3p

'The grandmothers read the books.'

Gaertjiedimmien iktedimmie

Daelie vuesiehtamme:

- Animaate ryöktesth objeekth aaj kaasush molsedieh
- Ij naan DOM aktengiertesne
- Ij naan DOM ovryöktesth objeektesne
- Ij naan DOM subjeektesne

Indefinijte specifijke NP...

- ...mij dellie dihte?

Enç (1994) jñh tyrkiske gñele

(21) Odama birkaç çocuk girdi.
my-room:DAT several children entered

'Grandmothers read the books.'

a. Ik **kiż** tanıyordum.

two girl:ACC know:1s

'I know two girls.'

b. Ik **kiz** tanıyordum.

two girl:NOM know:1s

'I know two girls.'

Indefinijte specifijke NP saemien gielesne

- Mov göökte säärtsh indefinijte specifijke NP:h Ençen (1994) mietie:

1. Eekeme: Mov (NP)h

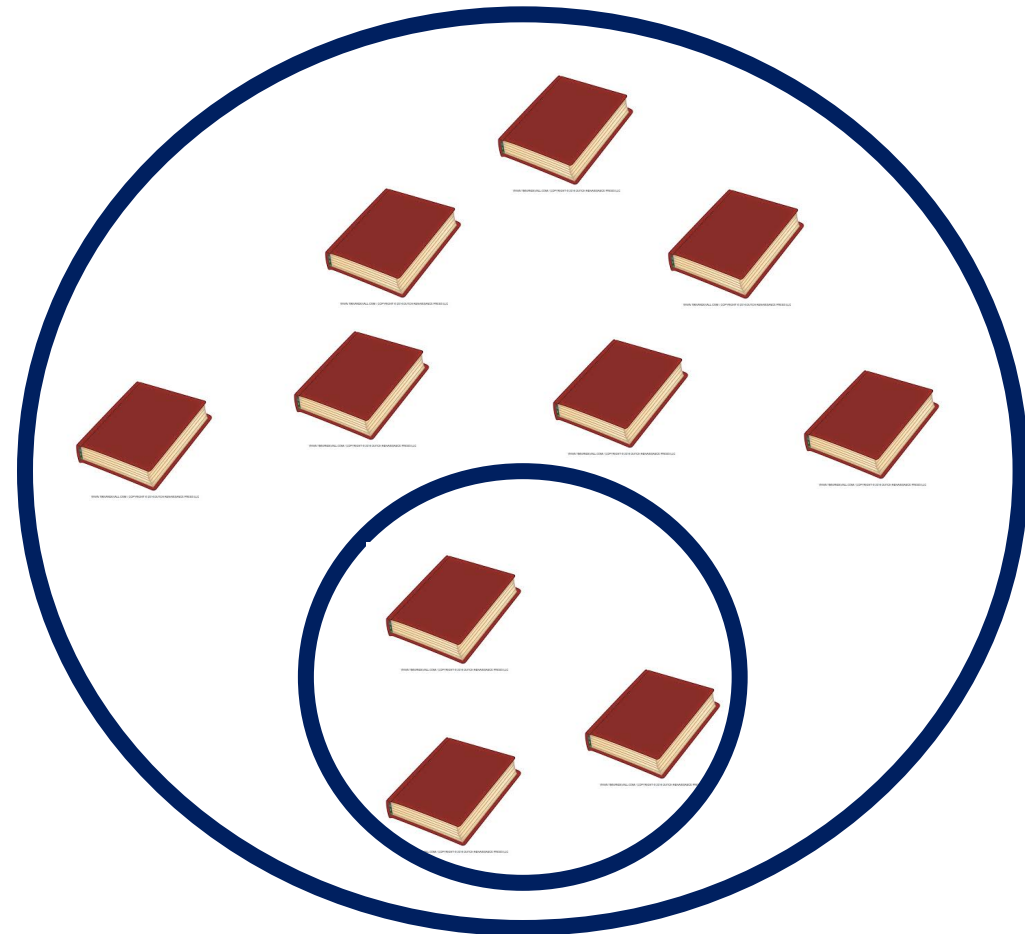
2. Partitijvh: Naakenh dejstie

Indefinijte specifijke

Eekemekonstruksjovne:

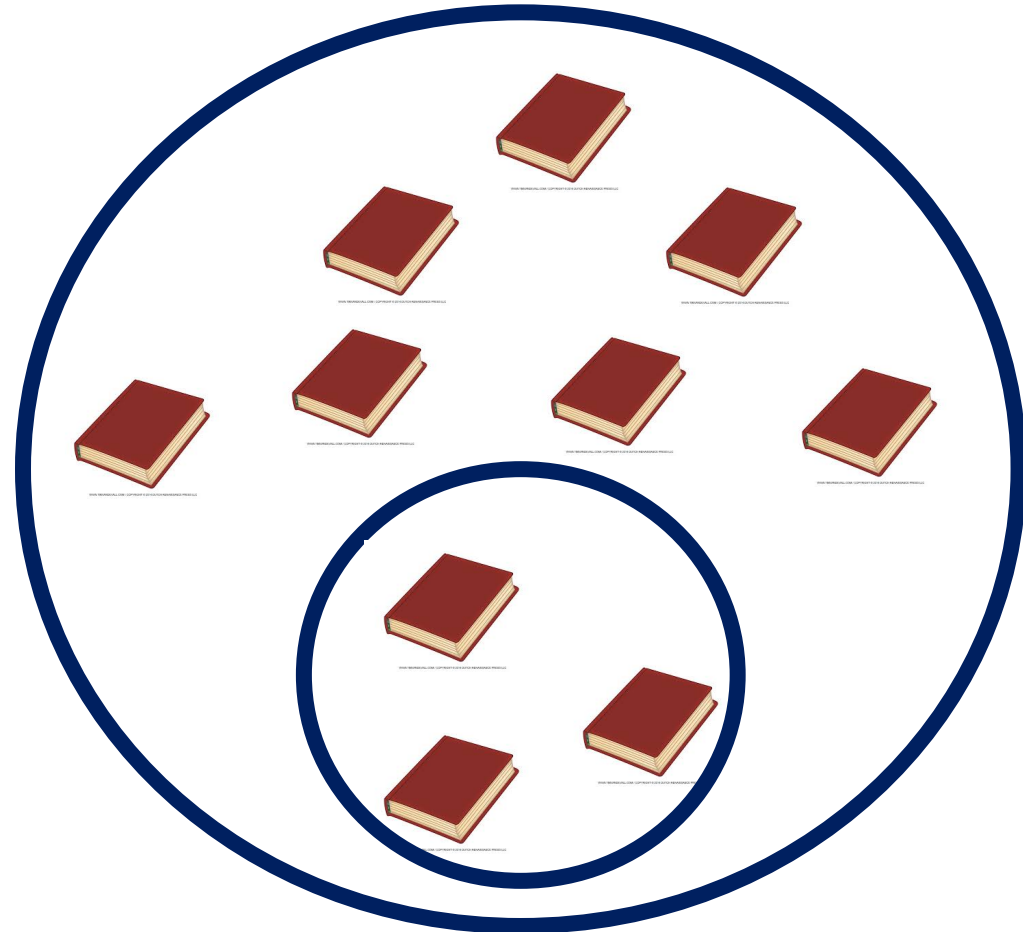
(22) Manne mov gærjah lohkem.
 I my book:**NOM S** read:1s
 'I read my books.'

Indefinijte spesifikke NP saemien gielesne

Indefinijte spesifikke NP saemien gielesne

- Partitijve konstruksjovne:

Mov hællosne gaektsie
gærjah.

1. Manne
naakenidie dejstie
daenbien lohkeme.

2. Manne naakenh
dejstie daenbien
lohkeme.

Mij dejstie bööremes?

RO akkusativje gelliengierteren

- (23) a. Manne gærjide lohkem.
I book:ACC P read:1s
'I read the books.'
- b. *Manne mov gærjide lohkem.
I my book: ACC P read:1s
'I read some of my books.'
- c. ??Manne naakenidie dejstie lohkem
I some:ACC P them:ELT P read:1s
'I read some of them.'
- d. *Manne gærjide lohkem.
I book:ACC P read:1s
'I read books.'

RO nominatijve gelliengiarten

- (24) a. *Manne gærjah lohkem.
I book:NOM P read:1s
'I read the books.'
- b. Manne mov gærjah lohkem.
I my book:NOM P read:1s
'I read (some of) my books.'
- c. Manne naakenh dejstie lohkem
I some:NOM P them:ELT P read:1s
'I read some of them.'
- d. Manne gærjah lohkem.
I book:NOM P read:1s
'I read books.'

RO akkusativje gelliengierteren jih determinante dan åvtelen

- (25) a. Manne dejtie gærjide lohkem.
I DET:ACC P book:ACC P read:1s
`I read the books.'
- b. *Manne dejtie mov gærjide lohkem.
I DET:ACC P my book:ACC P read:1s
`I read some of my books.'
- c. *Manne dejtie naakenidie dejstie lohkem
I DET:ACC P some:ACC P them:ELT P read:1s
`I read some of them.'
- d. *Manne dejtie gærjide lohkem.
I DET:ACC P book:ACC P read:1s
`I read books.'

RO nominatijve gelliengiarten jih determinante dan åvtelen

- (26) a. *Manne dah gærjah lohkem.
I DET:NOM P book:NOM P read:1s
'I read the books.'
- b. *Manne dah mov gærjah lohkem.
I DET:NOM P my book:NOM P read:1s
'I read (some of) my books.'
- c. *Manne dah naakenh dejstie lohkem.
I DET:NOM P some:NOM P them:ELT P read:1s
'I read some of them.'
- d. *Manne dah gærjah lohkem.
I DET:NOM P book:NOM P read:1s
'I read books.'

Adverbialine ektesne

- (27) a. Manne sneehpeslaakan gærjide lohkem.
I quickly book:ACC P read:1s
'I quickly read the books.'
- b. Manne sneehpeslaakan mov gærjah lohkem.
I quickly my book:NOM P read:1s
'I quickly read some of my books.'
- c. Manne sneehpeslaakan naakenh dejstie lohkem
I quickly some:NOM P them:ELT P read:1s
'I quickly read some of them.'
- d. Manne sneehpeslaakan gærjah lohkem.
I quickly book:NOM P read:1s
'I quickly read books.'

Adverbialine ektesne, RO adverbialaalen dunnie bieleste (veerben muhteste)

- (28) a. Manne gærjide sneehpeslaakan lohkem.
I book:ACC P quickly read:1s
'I quickly read the books.'
- b. Manne mov gærjah sneehpeslaakan lohkem.
I my book: NOM P quickly read:1s
'I quickly read some of my books.'
- c. Manne naakenh dejstie sneehpeslaakan lohkem
I some:NOM P them:ELT P quickly read:1s
'I quickly read some of them.'
- d. *Manne gærjah sneehpeslaakan lohkem.
I book:NOM P quickly read:1s
'I quickly read books.'

Illedahkh, definijte NP:h

Gosse NP:h gelliégiertesne Leah RO:ine dellie:

- Definijte NP:h tjuerieh akkusativem guedtedh.
- Definijte NP:h maehtieh determinantine ektesne årrodh.
- Definijte NP:h maehtieh dovne veerben baalte årrodh jallh adveerben dunnie bielesne årrodh.

Illedahkh, indefinijte specifijke NP:h

Gosse NP:h gelliégiertesne leah RO:ine dellie :

- Indefinijte specifijke NP:h eah maehtieh accusatijvem guedtedh
- Indefinijte specifijke NP:h eah maehtieh determinantine ektesne årrodh.
- Indefinijte specifijke NP:h maehtieh dovne veerben baalte jih adverbialen dunnie bielesne årrodh

Illedahkh, indefinijte ovspecifijke NP:h

Gosse NP:h gelliégiertesne Leah RO:ine dellie:

- Indefinijte ovspecifijke NP:h eah maehsieh accusatijvem guedtedh
- Indefinijte specifijke NP:h eah maehsieh determinantine ektesne årrodh.
- Indefinijte specifijke NP:h tjuerieh veerben baalte årrodh. Eah maehsieh adveerben dunnie bielesne årrodh.

Definijte raajteren mietie

- Definijte raajtere: **Pronomenh** > **Nommh** > **Definite NP** > Indefinijte specifijke NP > Indefinijte ovspezifijke NP

Minngemes iktedimmie

- Dihte DOM åarjelsaemien gielesne aaj systeeme.
- Definierte NP gelliengiertesne akkusativem utnieh.
- Indefinierte NP gelliengiertesne eah akkusativem utnieh. Seamma jis specifijke vuj ij.

Orrijimmie

- Dihte gaajhke dovne

Refereensh:

Aissen, J. (2003). Differential Object Marking: Iconicity vs. Economy. *Natural Language & Linguistic Theory*, 21(3), 435-483.

Bergsland, K. (1994). *Sydsamisk grammatikk* (2. utg. ed.). Karasjok: Davvi girji.

Bossong, Georg. 1985. *Empirische Universalienforschung. Differentielle Objektmarkierung in der neuiranischen Sprachen*. Tübingen: Narr.

Danon, G. (2006). Caseless nominals and the projection of DP. *Nat Language Linguistic Theory*, 24(4)

Diesing, M. (1992). *Indefinites* Cambridge, MA: MIT Press

Enç, Mürvet (1991). *The semantics of specificity*. *Linguistic Inquiry*. **22** (1): 1–25.

Karimi, S. (1999). Specificity Effect: evidence from Persian. *The Linguistic Review*, 16(2), 125-142.

Karimi, S. (2003). On Object Positions, Specificity, and Scrambling in Persian. *Word order and scrambling* (Vol. 4, pp. 91-124).

Kroik, D. (2016). *Differential object marking in South Saami*. Umeå: Department of language studies, Umeå university.

Lidz, J. (2006). The Grammar of Accusative Case in Kannada. *Language*, 82(1), 10-32.

Magga, O. H. & Mattsson Magga. Lajla (2012). *Sørsamisk grammatikk*. Kárášjohkka: Davvi girji.

Torrego, E. (1998). *The dependencies of objects*. Cambridge, Mass. : MIT Press.

Wickman, B. (1954). Objektets kasus i pluralis i sydlapskan. *Scandinavica et Fenno-Ugrica* / [red. av Dag Strömbäck ...]. (s. [99]-112).